

EEDER

Edebi Eleştiri Dergisi

e-ISSN: 2602-4616

Mart 2022, Cilt 6, Sayı 1

Atıf/Citation: Uğur, A. (2022). "Oflu Bilâl Efendi'nin Manzum Nasihatnâmesi", *Edebi Eleştiri Dergisi*, 6(1), s. 152-170, DOI: 10.31465/eeder.1052952

Ahmet UĞUR*

Oflu Bilâl Efendi'nin Manzum Nasihatnâmesi**

Oflu Bilâl Efendi's Nasihatname in Verse

ÖZ

18. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden biri olan Oflu Bilâl Efendi'nin kütüphane kataloglarına girmiş Kıssa-i Yûsuf, Kıssa-i Erve, Nasihatnâme ve Hazret-i İbrahim'in Oğlunu Kurban Etmek İstemesi isimlerinde 4 eserinin olduğu bilinmektedir. Bu makale, Oflu Bilâl Efendi'nin "Pek Sakın" redifli nasihatnâmesi hakkındadır. Oflu Bilâl Efendi'ye ait kaside nazım biçimiyle yazılmış nasihatnâmenin şu ana kadar üç farklı nüshası tespit edilebilmiştir. İlk nüsha Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emiri koleksiyonu 7175 numarada; ikinci nüsha İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yazmaları koleksiyonu K.0633 numarada, üçüncü nüsha ise Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz Cönk 16 numarada kayıtlıdır. Üç nüsha arasında hem beyit sayısı hem de kullanılan kelime ve kelime grubu sayısı bakımından birçok fark bulunmaktadır. Oflu Bilâl Efendi'ye ait bu nasihatnâme, daha önce neşredilmiştir. Ancak yapılan neşirde esas alınan nüshadaki eksiklikler, şairin sanat anlayışı ve vezin bilgisi yönünden yanlış değerlendirilmesine sebep olmuştur. Bu değerlendirmeyi yeniden düşünmek adına üç nüshanın karşılaştırılmasına yer verilen bu yazıda, nasihatnâmenin tenkitli metni oluşturulmuştur. Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yazmaları koleksiyonu K.0633 numarada kayıtlı nüsha ile Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz Cönk 16 numarada kayıtlı nüshanın birçok yönden, neşredilen diğer nüshaya göre daha sağlam bir metin ihtiva ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oflu Bilâl Efendi, manzum nasihatnâme, kaside, çeviri yazı.

ABSTRACT

It is known that, being one of poets of 18th century classical Turkish literature, Oflu Bilâl Efendi has four works, titled "Kıssa-i Yûsuf", "Kıssa-i Erve", "Nasihatnâme" and "Hazret-i İbrahim'in Oğlunu Kurban Etmek İstemesi", recording into library catalogues. This article is about Oflu Bilâl Efendi's advice book with identity rhyme "Pek Sakın (Pretty Beware)". Three different copies of advice book, written in the verse form of qasida, belonging to Oflu Bilâl Efendi, has been able to be determined until now. The first copy is registered by number "Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emiri koleksiyonu (National Manuscript Library, Ali Emiri Collection) 7175"; second one is by number "İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yazmaları koleksiyonu (Collection of İstanbul Metropolitan Municipality Manuscripts) K.0633", the third copy is by number "Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu (National Library Manuscripts Collection) 06 Mil Yz Cönk 16". There are a lot of differences between three copies in terms of both number of couplet, and of word and word group used. Belonging to Oflu Bilâl Efendi, this advice book has been published before. But, deficiencies in the copy which were taken as a basis in the publication made caused for it to be misevaluate in terms of the poet's sense of art and prosody knowledge. To reconsider this evaluation, in this paper which a comparison of three copies was included, critical text of advice book, was created. In addition, it was stated that the copy, registered by number "İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yazmaları koleksiyonu (Collection of İstanbul Metropolitan Municipality Manuscripts) K.0633" and registered by number "Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu (National Library Manuscripts Collection) 06 Mil Yz Cönk 16" contains a more reliable text in comparison with other published copy in many.

Keywords: Oflu Bilâl Efendi, nasihatnâme in verse, qasida, transcription.

* Dr, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-Fen-Edebiyat Fakültesi-Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Université d'Alger 2-Faculty of Arabic Language and Art&Oriental Languages-Department of Turkish and Russian Languages, ahmetugur510@gmail.com ORCID: 0000-0003-2094-8133

** Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi: 03.01.2022 Kabul Tarihi: 06.03.2022 Yayın Tarihi: 24.03.2022

Giriş

Toplumdaki ahlakî bozuklukları, aksaklıkları dile getiren ve bu aksaklıkların düzeltilmesi yönünde telkinlerin verildiği nasihatnâmeler, bir nazım türü olarak Türk edebiyatının didaktik eserleri arasındadır. Klasik Türk edebiyatı sahasında manzum ve mensur birçok örneğine rastladığımız bu nazım türü kimi zaman; Bahr-ı Nasâyih, Ahlâk-nâme, Bûstân-ı Nasâyih, Te'dîb-nâme, Nasâyih-i Şubbân, Tehzîbü's-Şiyem, Âyine-i Nasihat, Öğüt Risâlesi, Pend-i Ricâl, Mürşidü'l-Ubbâd, İbret-nâme, Câmî'u'n-Nasâyih, Mirâtü'l-Ahlâk gibi (Canım, 2010: 181) isimlerle anılırken kimi zaman ise herhangi bir isim belirtilmeden divanlarda, cönklerde ve mecmualarda yer almıştır.

Klasik Türk edebiyatı sahasındaki eserlerin büyük bir çoğunluğunun yazılış sebebi eserin sebebi te'lif kısmında ya da herhangi bir bölümünde kısa da olsa belirtilir. Ancak yazılış sebebi belirtilmeyen eserler de vardır. Bu durum nasihatnâmeler için de geçerlidir. Manzum nasihatnâmelerle ilgili doktora tezi hazırlayan Parlakkılıç Mucan, şairlerin/yazarların nasihatnâme yazma sebeplerini; Allah'ın rıza ve ihsanını kazanma, bireyi ve toplumu irşat etme, cehennem ateşinden korunma ve bağışlanma, dünyaya kendisinden bir hatıra bırakma, ilimlerin önemini anlatma, insanların derdine deva olma, onlara zevk ve neşe verme, vefatından sonra yad edilme, birilerinin isteği, tavsiyesi ve yönlendirmesi üzerine yazma, Türkçeye kazandırma isteği biçiminde sıralamaktadır (2020: 109-130). Oflu Bilâl Efendi'nin nasihatnâmesinde neden yazıldığı bilgisi verilmemiştir. Yalnız, nasihatnâmede yer alan ifadelerden hareketle şairin amacının kişiyi kötü amellerden uzak tutmak olduğunu söyleyebilir, öğüt vermek düşüncesiyle manzumesini oluşturduğunu ileri sürebiliriz.

Manzum olarak kaleme alınan nasihatnâmelerin geneli mesnevi nazım biçimiyle yazılmakla beraber; kaside, terkibibent, terciibent vs. gibi çeşitli nazım biçimleriyle yazılmış olanları da vardır.¹ Farklı nazım biçimlerinde yazılabilen nasihatnâmelerle ilgili olarak Kaplan, içerisinde hemen hemen günlük her türlü konuda bilgiler ve tavsiyeler bulabileceğimiz bu türün konusu itibarıyla, dinî nasihatnâmeler, tasavvufî nasihatnâmeler, sosyal hayatla ilgili nasihatnâmeler ve çeşitli ilim dallarıyla ilgili nasihatnâmeler olmak üzere dört başlık altında incelenebileceğini söyler (2001: 791). Kaplan her ne kadar nasihatnâmeleri konusuna bakarak bir sınıflandırmaya tabi tutsa da aslında bu tür yazıların temelinde insan için yararlı olan ne varsa onun söylenmesi, tavsiye edilmesi amaçlanmaktadır. Yani ister manzum ister mensur olarak yazılsın şairlerin/yazarların isteği yine doğru olanın yapılması yönünde tavsiyelerini iletmek üzerinedir.

Genel olarak birer ahlak kitabı mahiyetindeki nasihatnâmelerde şairler/yazarlar, davranışın ya da yapılması uygun olmayan durumun felsefesini yapmamışlar, doğrudan yapılması en uygun davranışları tavsiye etmişler; yapılması uygun olmayan, topluma zararlı görülen davranışlardan sakınmak hususunda ise öğütler vermişlerdir (Kaplan, 2001: 133). İncelememize konu olan Oflu Bilâl Efendi'nin kaside nazım biçimi ile yazmış olduğu nasihatnâmesi de bu mahiyette bir nasihatnâme örneğidir.

Oflu Bilâl Efendi'nin nasihatnâmesi hakkında daha önce Muhammet Kuzubaş tarafından "Oflu Bilâl Efendi'nin 'Pek Sakın' Redifli Kasidesi" adıyla bir neşir çalışması yapılmıştır. Adı geçen çalışmada, nasihatnâmenin 81 beyitten meydana geldiği², tek bir nüshasının Millet Yazma Eser

¹ Manzum nasihatnâmeler hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Çalka, 2008), (Gümüş, 2020), (Kaplan, 2001). (Kaplan, 2002), (Kaplan, 2008), (Tuğluk, 2018).

² Aslında Millet Kütüphanesi'ndeki nüshada nasihatname 79 beyittir. Nüshanın sonunda nasihatnâmenin redifi dışında "Nazar kıldum cihânüñ yok vefâsı / Vefâsı olmaya ne beğâsı / Ne oynamağ ne gülmek ol kişiye / Ki 'Azrâ' il elindedür

Kütüphanesi Ali Emiri koleksiyonu 7175 numarada yer alan tarihsiz bir nüsha olduğu zikredilmektedir. Bu nüshadan hareketle Kuzubaş, eserin vezin kusurlarının bulunduğunu, hatta ilk mısra ile ikinci mısra arasında bile vezin farklılıkları olduğunu, yazarın sanat gösterme çabasından ziyade okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla vezne önem vermediğini söylemektedir (2012: 129-130). Tabii klasik Türk edebiyatı sahasında yazılan eserlerin fazlalığını ve ürün çeşitliliğini göz önüne aldığımızda birçok şairin/yazarın ya da eserin daha incelenmemiş olan yazmalar içerisinde bulunabileceği ihtimali unutmamız gereken bir zorunluluktur. Bu sebeple burada daha önce yapılmış bir çalışma hakkında olumsuz değerlendirmelerde bulunulmayacak, aksine yeni nüshaları tespit edilen bir metnin eksiklikleri tamamlanmaya çalışılacaktır. Oflu Bilâl Efendi'nin sözü edilen nasihatnâmesi de bu minvalde bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

1. Nüsha Tavsifi

1.1. Mecmua-i Hikâyât, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi, Bel. Yz. K.0633 (İBB).

210x150 mm dış ölçülerinde, iç ölçüleri muhtelif, 182 yaprak, manzum ve mensur eserler ihtiva eden nüsha. Oflu Bilâl Efendi'ye ait nasihatnâme, nüshanın 13b-23a sayfaları arasındadır. Bu nüshadaki nasihatnâme toplam 97 beyitten müteşekkildir. Nasihatnâmenin sonunda *Temmetü'l-kitâb bi- 'avni' llâhi'l-meliki'l-vehhâb fi 6 rebî'ü'l-âhîr sene 1137* tarihi yazılıdır.

Oflu Bilâl Efendi'nin nasihatnâmesinin olduğu kısmın devamında manzum bir nasihatnâme⁴ daha vardır. H. 1126-1152/M. 1714-1739 tarihleri arasında istinsah edilen mecmuanın müstensihî ya da düzenleyeni hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir.

1.2. Cönk, Milli Kütüphane, 06 Mil Yz Cönk 16 (M)

205x102 mm dış ölçülerinde, iç ölçüleri muhtelif, 66 yaprak, Âşık Ömer, Gevherî, Semâî, Mahzûnî, Kuloğlu, Seyyidî, Mâilî, Neşâtî, Şerîfî, Za'fî gibi şairlerin şiirlerinin yer aldığı nüsha. Bu nüshanın müstensihî Molla Hasan'dır. H. 1197/M. 1782 yılında istinsah edilmiştir. Oflu Bilâl Efendi'nin nasihatnâmesi mecmuanın 47b-52b sayfaları arasında yer almakta olup 95 beyitten oluşmaktadır.

1.3. Mecmua, Millet Yazma Eser Kütüphanesi, AE Manzum 7175 (MK)

Litografya matbaasında basılan matbu nüsha. İçerisinde Oflu Bilâl Efendi'nin Yûsuf u Zeliha, Kıssa-i Erve ve nasihatnâme adlı eserleri yer almaktadır. Nasihatnâme, nüshanın 122a-125b sayfaları arasındadır. Ayrıca nasihatnâmenin sonunda iki beyitlik bir manzume bulunmaktadır. Bu nüshaya göre nasihatnâme 79 beyittir. Beyit sayısı ve beyitlerde yer alan kelimeler yönüyle diğer iki nüshaya göre oldukça eksiktir.

beğâsî" biçiminde iki beyitlik bir ifade vardır. Bu beyitler İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Yazmaları koleksiyonunda K.0633 numarada kayıtlı nüsha ile Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz Cönk 16 numarada kayıtlı nüshada yer almamaktadır.

³ Bu kitap, Allah'ın yardımıyla 23 Aralık 1724 tarihinde tamamlandı.

⁴ Adı geçen nasihatnameyi Timuçin Aykanat, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisinde "Pend-nâme-i Za'fî" adıyla neşretmiştir (2017). Aynı şiir, Mustafa Tatçı tarafından Niyâzî-i Mısri'nin Bilinmeyen Bir İlâhîsi" başlığı ile Türk Edebiyatı dergisinde yayınlanmıştır (2011). İncelediğimiz bu mecmuada ve Timuçin Aykanat'ın adı geçen yazısında manzumenin yazarının adı zikredilmemektedir. Ancak, Mustafa Tatçı'nın Atatürk Kitaplığı'nda "Mecmua-i Resail", OE.YZ. 1385, 4a-6b. sayfaları arasında tespit etmiş olduğu nasihatnamenin başında "Kutbü'l-ârifin sultânü'l-âşîkin merhûm ü mağfûrleh hazret-i şeyhü'ş-şuyûh "Mısri Mehmed Efendi" erbâb-ı sülûki irşâd için nasihat yüzünden terbiye buyurdıkları elfâz-ı dürer-bârlarıdır ki tahrîr olundu. Allâhu Te'âlâ mucîbiyle amel eylemeklüge cümlemize muvaffak eyleye, âmin" (2011: 54) ifadesi yer almaktadır. Görüldüğü üzere Tatçı'nın işaret ettiği manzumede nasihatnamenin Niyâzî-i Mısri'ye ait olduğu belirtilmektedir.

2. Nasihatnâme'nin Biçim Özellikleri

Oflu Bilâl Efendi'nin nasihatnâmesi Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün vezninde, kaside nazım biçimiyle yazılmış 97 beyitlik bir manzumdur. Bu 97 beyitten 2'si nasihatnâmenin farklı yerlerinde tekrar edilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Bel. Yz. K.0633 numarada kayıtlı nasihatnâme ve Milli Kütüphane 06 Mil Yz Cönk 16 numarada kayıtlı nasihatnâme, Millet Yazma Eser Kütüphanesi AE Manzum 7175 numarada kayıtlı nasihatnâmeye göre -İBB nüshasında tekrar eden iki beyti dikkate almazsak- 16 beyit daha fazladır. Bu beyitler şu şekildedir:

Kaşd ile bir vaqt namâzı kılmayup terk eyleseñ
Bilmiş ol kırk yıl yanarsın nâr cahîmden pek şaşkın

Dâ'imâ beş vaqt namâzı kılmayup terk eyleseñ
Yıqılır dîn ile imân kırkacağdur pek şaşkın

Devr-i 'Âdem'den berü geldi ticâret 'âleme
Bağma gayra 'âkil iseñ kehl olandan pek şaşkın

Bir zamâna geldi 'âlem eyi gün farkı muhâl
İkisinden yâ üçünden zabt iderler pek şaşkın

Ne kışı belli ne yazı bir zamân geldi bize
Her şey'ün vaqti bilinmez oldı 'âlem pek şaşkın

Niçe şeyler zâhir oldı pek yakındur âhîret
Bu 'alâmetler tekin ahvâl degüldür pek şaşkın

Bir kitâb olurdu yazsam cümle tafşîli 'ayân
Muhtaşar yazdum bu ebyâtın içinde pek şaşkın

Yazmağa hâcet mi var kâmil olanlar hep bilür
Hağ'dan imdâd olmaz ise gizli sırdur pek şaşkın

Ay yirinde gün yirinde hep nebâtât bitmede
Vaqti gelmeyince olmaz gayrı tertîb pek şaşkın

Ehl-i dünyânın işi efkâr-ı fâsiddür hemân
Ehl-i 'uqbâ olur iseñ uyma aña pek şaşkın

'Aklıñ başına devşir 'aksine döndü cihân
Añlayış bu añlayışdur câhil olma pek şaşkın

Bunı mu'tâd eyledi halkın niçesi müşkil iş
Kimisi imsâk iderler şubh-ı şâdık pek şaşkın

*Ni' met-i dünyâya kalmasun derûnuñda hâsed
İki üç günlük tefâhürdür bu ni' met pek şaşın*

*Bir yire gelüp cehâletle niçe hâl eyleme
İderiseñ âhîret bâbından eyle pek şaşın*

*İstikâmet gösterüp halka mürâ'îligi ko
Haqqı bâtıldan ayırmazsan riyâdan pek şaşın*

*Eyleme dünyâ için mahlûka 'arz u ihtiyâc
Hâlik'in untdı dirlermiş melâ'ik pek şaşın*

*Çünkü bu hâl üzre olan tâ'ib ü fâhir gerek
Zâyi' itme bir nefes Haq'dan girüye pek şaşın*

Üç nüsha arasındaki farklar sadece bu beyitlerle sınırlı değildir. Millet Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan yazmada eksik olan ekler, kelimeler ve kelime grupları diğer iki nüshada tamdır.

3. Nasihatnâme'nin Muhtevası

Manzum nasihatnâmeler genellikle, ibadet, ahiret hayatı, nefis terbiyesi, Allah yolunda işlenmesi gereken ameller, sosyal ilişkiler, yapılan bir kötülük nedeniyle tövbe etme, Allah'a şükretmek vs. gibi günlük hayattan çeşitli konuları içermektedir. Şairler bu türü öğüt vermek, ahlakî değerleri öğretmek amacıyla kaleme almışlardır.

İncelediğimiz nasihatnâmede şair, önce dinî ve ahlakî açıdan olumsuz olan davranışları belirtmiş, sonrasında ise bu davranışlardan kaçınmayı “pek sakın” redifiyle ifade etmiştir. Manzume, Allah'a yakın olmak, sadık kul olmanın gerekleri, namaz kılmak, riyadan uzak durmak, şüphe etmenin zararları, sünneti terk etmenin zararları, dünya işleriyle meşgul olanların durumları vs. gibi birçok konuda öğütler içermektedir. Bu öğütleri dinî, ahlakî ve sosyal olarak gruplandırabiliriz.

Dinî öğütler genellikle, ibadet merkezli bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Ahlakî öğütler, yine dinî öğütlerle bağlantılı olmak kaydıyla; mâsivâdan uzak durmak, içki içmemek, şeytana uymamak, tövbe etmek, nefis terbiyesi, zina ve edepsizlik kavramları etrafında şekillenmiştir. Sosyal nitelikli öğütler ise genellikle insan ilişkileri özelinde; âlimlerin cahillerle sohbet etmemesi gerektiği, sır tutmak, ilimle meşgul olmak, gıybet etmemek, asi olmamak, haram ve helal kavramının gereklerini yerine getirmek hakkındadır.

Sonuç

Bu çalışma, tezkirelerde ve biyografik eserlerde hayatı hakkında pek bir bilgi bulunmayan Oflu Bilâl Efendi'nin daha önce neşredilmiş manzum nasihatnâmesi hakkındadır. Tek nüshadan hareketle hazırlanan önceki neşirde, esas alın mecmuadan kaynaklı eksiklikler, yazarın eksikliği ya da kusuru olarak değerlendirilmiştir. Yapılan bu değerlendirmeyi tekrar düşünmek adına söz konusu nasihatnâmenin 3 farklı nüshasından hareketle tenkitli metni oluşturulmuştur. Bu sayede nasihatnâmenin daha doğru bir metni ortaya çıkmıştır.

Manzum nasihatnâme türündeki bu eser aslında 81 beyitten değil, 97 beyitten müteşekkildir. Önceki neşirdeki hataların -ki bu hatalar metnin esas alındığı mecmua sebebiyledir- naşirden kaynaklanmadığı aşikardır. Yine aynı biçimde söz konusu nasihatnâmenin nüshalarından hareketle yazara atfedilen kusurların/değerlendirmelerin hatalı olduğu görülmüştür.

Oflu Bilâl Efendi eserinde sade bir dil kullanarak halka öğüt vermeyi amaç edinmiştir. Ancak, bunu yaparken klasik Türk edebiyatı şairlerinin genel olarak önem verdikleri vezin ve kafiye gibi teknik unsurları göz ardı etmemiştir. Nasihatnâmesinin son tespit edilen nüshaları bunu destekler niteliktedir.

Klasik Türk edebiyatı sahasında verilen ürün çeşitliliği ve fazlalığı düşünüldüğünde yapılacak olan her çalışmanın yeni sonuçlar çıkaracağı unutulmamalıdır. Özellikle de mecmualar, cönkler gibi çeşitli manzum ve mensur metinleri bünyesinde barındıran eserler üzerinde yapılacak çalışmalar yeni eserleri gün yüzüne çıkaracak, önceki neşredilmiş eserlere ise yeni bilgiler katacaktır.

Tenkitletli Metin

Transkribe Edilen Metinde Dikkat Edilen Hususlar:

1. Metinde Tr Times New Roman transkripsiyon sistemi kullanıldı.
2. Arapça âyet, hadis ve özlü sözler italik yazıldı ve anlamları dipnotta belirtildi.
3. Metne yapılan eklemeler köşeli parantez içerisinde gösterildi.
4. İstanbul Millet Yazma Eser Kütüphanesi (M), Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu nüshası (MK), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yazma Eser Kütüphanesi nüshası ise (İBB) biçiminde isimlendirildi.
5. Tenkitli metin oluşturulurken hem daha eski tarihli olması hem de diğer iki nüshaya göre daha hacimli olması hasebiyle İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yazma Eser Kütüphanesi nüshası esas alındı.

Naşihat-nâme

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Hağ'dan i' rāz eyleyen yārān olandan⁵ pek şağın
Añladuñsa ħasb-i ħālî yād olandan⁶ pek şağın

Kim ki⁷ şadıkdur cihānda ol kılar⁸ beş vakt namāz
Nūri artarmış anuñ⁹ ammā riyādan pek şağın

Hem rükū⁶ ile sücūduñ ola itmām [u] tamām
Secdeden ħaldurma¹⁰ başuñ¹¹ uy imāma¹² pek şağın

⁵ i' rāz eyleyen yārān olandan: i' rāz eyleyenden M, i' rād eyleyeni yār olandan MK

⁶ ħasb-i ħālî yād olandan: ħasb - M, ħasb-i ħālî yār olandan MK

⁷ Kim ki: kim M, kimi MK

⁸ cihānda ol kılar: kılan M

⁹ Nūri artarmış anuñ: nūrlıdur M

¹⁰ Secdeden ħaldurma: secdede M

¹¹ başuñ: başını MK

¹² uy imāma: imāmdan M

Bir şürût¹³ ile kıyûdın¹⁴ kıl delîl ile beyân¹⁵
Kalmasun bir şeyde¹⁶ şübhen¹⁷ anı fehm it pek şaşkın

Sünneti terk itme kaçden¹⁸ ehl-i sünnet olagör
Ehl-i bid' at olma hergiz¹⁹ 'âlim isen²⁰ pek şaşkın

Kaşd ile bir vaqt²¹ namâzı kılmayup terk eyleseñ
Bilmiş ol kırk yıl yanarsın nâr cahîmden pek şaşkın²²

Dâ'imâ beş vaqt namâzı kılmayup terk eyleseñ²³
Yıkılır²⁴ dîn ile²⁵ imân²⁶ korkacağdur²⁷ pek şaşkın

Şuğl-i dünyâyı bırak²⁸ vaktiyle kıl her dem namâz
Tâ ki mağbûl iken anı²⁹ pek bilürsin pek şaşkın

Şubh-ı şâdıqda beñüm³⁰ mu' tād iden dāyim vüzü
H'âb³¹-ı ğafletde³² kalup şubh³³ uykusından pek şaşkın

Hem naşîbi³⁴ artar anuñ 'ömri efzûn³⁵ olısar
Böyle³⁶ va' de var iken kendüñ³⁷ sivādan³⁸ pek şaşkın

¹³ Bir şürût: hem şürût M, Hep şürütını MK

¹⁴ kıyûdın: ku' üdını M

¹⁵ kıl delîl ile beyân: namâzın bil 'ayân M, namâzını bil 'ayân MK

¹⁶ bir şeyde: - M

¹⁷ şübhen: şübhe M, şübheñ MK

¹⁸ kaçden: - M

¹⁹ Hergiz: - M

²⁰ isen: iseñ M, iseñ MK

²¹ bir vaqt: -M

²² Bilmiş ol kırk yıl yanarsın nâr cahîmden pek şaşkın: - M, Yana seksan yıl cehennemde ğaflet itme pek şaşkın MK

²³ Dâ'imâ beş vaqt namâzı kılmayup terk eyleseñ: - M

²⁴ yıkılır: yıkılıp MK

²⁵ ile: - M

²⁶ imân: - M

²⁷ korkacağdur: korkulıdur M, korkacağdan MK

²⁸ Şuğl-i dünyâyı bırak: hem şuğl қо M

²⁹ anı: - M

³⁰ beñüm: - M

³¹ Metinde حاب biçiminde yazılmış.

³² H'âb-ı ğafletde: ğafletde M

³³ şubh: - M

³⁴ Hem naşîbi: naşîb M

³⁵ efzûn: uzun MK

³⁶ Böyle: - M

³⁷ kendüñ: - M, kendüñi MK

³⁸ sivādan: sevdādan M, mäsivādan MK

Bulagör ‘ âlimleri anlarla³⁹ eyle iḥtilâṭ
Zevk-i⁴⁰ şoḥbet itme cāhil ile küfrden pek şaḡın

Bir rasûle ümmet olmuştın⁴¹ bilürsen ḡadrini
‘ Āṣî ümmetden şaḡın⁴² olma ḡazer kıl⁴³ pek şaḡın

Ümmetin⁴⁴ ‘ āṣîlerine⁴⁵ gerçî⁴⁶ vardur⁴⁷ riḡḡatî⁴⁸
Şimdi⁴⁹ ‘ āṣîler çoḡaldı ehl-i fâṣıḡ⁵⁰ pek şaḡın

Kimisi bilür de⁵¹ işler kimi bilmez cürmini⁵²
Mekr-i⁵³ şeyṭân ara yirde⁵⁴ bir ‘ adûdur pek şaḡın

Niçesi⁵⁵ düştü bu ḡalkuñ⁵⁶ bu⁵⁷ belâ girdâbına
Kizbi mu‘ tâd eyleyüp⁵⁸ yirler ḡarâmı⁵⁹ pek şaḡın

Şimdi⁶⁰ bu⁶¹ ‘ âḡir⁶² zamânda⁶³ ḡalkda⁶⁴ ḡıybet çoḡ⁶⁵ olur
Ey⁶⁶ benüm ‘ ömr-i ‘ azizüm sen⁶⁷ zinâdan⁶⁸ pek şaḡın

³⁹ anlarla: - M

⁴⁰ Zevk-i: - M

⁴¹ olmuştın: olmuş M, olmuştın sen MK

⁴² şaḡın: - M

⁴³ ḡazer kıl: -M

⁴⁴ Ümmetin: ümmetüñ M, ümmetüñ MK

⁴⁵ ‘ āṣîlerine: ‘ āṣîleri M

⁴⁶ gerçî: - M

⁴⁷ vardur: çoḡdur M

⁴⁸ riḡḡatî: diḡḡatî M

⁴⁹ Şimdi: - M

⁵⁰ ehl-i fâṣıḡ: ehl-i nârdan M

⁵¹ de: ve M

⁵² cürmini: hürmeti M

⁵³ Mekr-i: - M

⁵⁴ ara yirde: arada M

⁵⁵ Niçesi: nice M

⁵⁶ ḡalkuñ: - M

⁵⁷ bu: - M

⁵⁸ Eyleyüp: eylemekden M

⁵⁹ yirler ḡarâmı: - M

⁶⁰ Şimdi: - M

⁶¹ bu: - M

⁶² ‘ âḡir: ‘ âḡiret MK

⁶³ zamânda: zamânında MK

⁶⁴ ḡalkda: - M

⁶⁵ çoḡ: çoḡ çoḡ M

⁶⁶ Ey: - M

⁶⁷ sen: - M

⁶⁸ zinâdan: zebânuñ M

Hem⁶⁹ ğaraẓla hem⁷⁰ ħasedle⁷¹ buĝz u meĥldür⁷² bu⁷³ cihân
Bu ŧifatlar saña⁷⁴ lâyıķ mı a rūḥum⁷⁵ pek ŧaķın

ŧimdi bu ḥalka⁷⁶ ķul olan ḥāline uymaķ gerek
Ķul olursañ⁷⁷ Ḥaķķ'a ķul ol⁷⁸ bî-edebden pek ŧaķın

Ḥālũñ üzre bir ḳanā' atce⁷⁹ ticāret ideĝör
İtmez iseñ yuf⁸⁰ saña kim⁸¹ cerr-i ḥalkdan pek ŧaķın

Devr-i ' Ādem'den berü⁸² geldi ticāret ' āleme
Baķma ĝayra ' āķil iseñ kehl olandan pek ŧaķın

Rũḥı⁸³ teslĩm eyleyincede ' ilm-i ḥāl ile geķür
Ḥalka ḥālũñ⁸⁴ ' arz idersen⁸⁵ kendi⁸⁶ ḥālũñ pek ŧaķın

Ḥāl ü aḥvālin⁸⁷ duyarlarsa⁸⁸ alurlar ḥālũñi⁸⁹
ŧimdiki insāna sırruñı duyurma⁹⁰ pek ŧaķın

Dürlü dürlü⁹¹ fikre düŧme bu fenā dünyāda sen
Ḥālî⁹² bir⁹³ aḥvāle⁹⁴ uymaz māsivādan pek ŧaķın

Ne senũñ ĝöñlüñe uyar ne iŧi ĝüci⁹⁵ yeter
Tā ki ķabre varmayınca ķurtuluŧ⁹⁶ yoķ pek ŧaķın

⁶⁹ Hem: bu M

⁷⁰ hem: - M

⁷¹ ħasedle: pür-ħased M

⁷² buĝz u meĥldür: baḥıldür M, toḫtolu oldu MK

⁷³ bu: - İBB, - MK

⁷⁴ saña: - M

⁷⁵ a rūḥum: cānım M

⁷⁶ bu ḥalka: - M

⁷⁷ Ķul olursañ: ķul ol M

⁷⁸ ķul ol: - M

⁷⁹ ḳanā' atce: - M

⁸⁰ yuf: ḥayf M

⁸¹ saña kim: - M

⁸² berü: - İBB

⁸³ Rũḥı: rūḥ İBB

⁸⁴ ḥālũñ: ḥālın M

⁸⁵ idersen: iderseñ M, iderseñ MK

⁸⁶ kendü: kendi M, kendi MK

⁸⁷ aḥvālin: aḥvālũñ MK

⁸⁸ duyarlarsa: ḫuyarlarsa M

⁸⁹ ḥālũñi: mālını M

⁹⁰ duyurma: açma M

⁹¹ Dürlü dürlü: dürlü M

⁹² Ḥālî: ḥāle M

⁹³ bir: - MK

⁹⁴ bir aḥvāle: - M

⁹⁵ iŧi ĝüci: hem ĝüç M

⁹⁶ ķurtuluŧ: - M

Nāzenīn⁹⁷ ʿ ömriñi şarf itme sefāhat yolına
Ġāfil olma tiz geçer⁹⁸ rūḥum⁹⁹ bu günler¹⁰⁰ pek şaşkın

Rāyiḥa-i ṭayyibeyle liḥyeñi eyle¹⁰¹ meşām
Ol¹⁰² ḥabīşāt rāyiḥayla tütsülenme¹⁰³ pek şaşkın

Ol қоһу¹⁰⁴ ile niçe¹⁰⁵ ṭāʿ at ʿ ibādet olunur¹⁰⁶
Ḥatm-i Qurʾān¹⁰⁷ oқur isen ol¹⁰⁸ қоһуyla¹⁰⁹ pek şaşkın

Ḥaḳ Teʿālā niçe¹¹⁰ niʿ metler yaratmış yiseñe¹¹¹
Eglenemem dir iseñ zaḳḳūmı¹¹² içme¹¹³ pek şaşkın

Hele inşāf eyle rūḥum bir ḥaber yazdum saña¹¹⁴
Cennet içre¹¹⁵ çoқ¹¹⁶ nebātāt var o yoқdur pek şaşkın

ʿ Ālim iseñ āḥiretde saña vardur çoқ¹¹⁷ ʿ itāb¹¹⁸
Cāhil iseñ¹¹⁹ saña ʿ özr olmaz bu aḥvāl¹²⁰ pek şaşkın

Şimdi taḳvāda olan varmaz¹²¹ ʿ avāmın yanına
Bāb-ı Ḥaḳʿ dandur recāsı¹²² eşkıyādan pek şaşkın

⁹⁷ Nāzenīn: - M

⁹⁸ geçer: geçersin M

⁹⁹ rūḥum: - M

¹⁰⁰ bu günler: - M

¹⁰¹ liḥyeni eyle: liḥye-i ebleh M

¹⁰² Ol: - M

¹⁰³ tütsülenme: koқulanma M

¹⁰⁴ қоһу: қоқу M

¹⁰⁵ niçe: - M

¹⁰⁶ ʿ ibādet olunur: maḥv olur M

¹⁰⁷ Ḥatm-i Qurʾān: ḥatm M

¹⁰⁸ ol: - M

¹⁰⁹ қоһуyla: қоқуyla M

¹¹⁰ niçe: nice M

¹¹¹ yiseñe: yer iseñ M, yiyessin MK

¹¹² zaḳḳūmı: ol zaḳḳūm M, zaḳḳūm MK

¹¹³ içme: - M

¹¹⁴ Hele inşāf eyle rūḥum bir ḥaber yazdum saña: Ṭut қулағуñ ki tenbīh ideyüm ben saña M

¹¹⁵ Cennet içre: cennetde M

¹¹⁶ çoқ: - M

¹¹⁷ çoқ: - M

¹¹⁸ ʿ itāb: ʿ iḳāb M

¹¹⁹ Cāhil iseñ: cāhil M

¹²⁰ bu aḥvāl: - M

¹²¹ varmaz: - M

¹²² recāsı: ceʿs-i M

‘Ālimüñ ‘ilmi¹²³ ‘ameldür ‘aşıkın ma‘şūkı¹²⁴ Hâk¹²⁵
Cāhilin gönlinecdür¹²⁶ dünyā vü ‘uqbā¹²⁷ pek şaķın

Ol kadar tenbîh ü te‘kîd¹²⁸ eyledi Mevlā bize
Kullarum şeytāna uyman¹²⁹ o ‘adūdur¹³⁰ pek şaķın

Var ise ‘ilmin¹³¹ ‘amelden eyleme¹³² bir dem rücū‘
Niçe kerre¹³³ okuyuben¹³⁴ bî-‘amelden¹³⁵ pek şaķın

Zālim olsun¹³⁶ fāşık olsañ¹³⁷ bunda kalur¹³⁸ yanına
Āhirette çok¹³⁹ ‘azāba müsteħaksuñ pek şaķın

Zālimüñ zulmi çoğaldı¹⁴⁰ fāşıkın fıskı ‘ayān
‘Ār u nāmūs¹⁴¹ gitdi¹⁴² halkuñ arasından¹⁴³ pek şaķın

Merd isen¹⁴⁴ nefsüñi zabt it¹⁴⁵ eyle zenden¹⁴⁶ ihtirāz
Fāhiş ile topdolı¹⁴⁷ oldu şoķaķlar¹⁴⁸ pek şaķın

Var ise ehl [ü] ‘ıyāl¹⁴⁹ nā-mahreme¹⁵⁰ meyl eyleme¹⁵¹
Hem zinā ile¹⁵² livāta eylemekden pek şaķın

123 ‘Ālimüñ ‘ilmi: Zāhidüñ kaşdı M

124 ma‘şūkı: - M

125 Hâk: ‘aşk M

126 gönlinecdür: gönline M

127 dünyā vü ‘uqbā: dünyādur M

128 tenbîh ü te‘kîd: tenbîh M

129 uyman: uymañ M, uymañ MK

130 o ‘adūdur: - M

131 ‘ilmin: - M, ‘ilmüñ MK

132 eyleme: eyle M

133 kerre: kim M

134 okuyuben: - M

135 bî-‘amelden: bî-edebden MK

136 olsun: olsañ M, olsañ MK

137 fāşık olsun: - M

138 bundan kalur: belki kalmaz M

139 çok: - M

140 çoğaldı: - M

141 ‘Ār u nāmūs: ‘ār nāmūs M, ‘ār nāmūs MK

142 gitdi: - M

143 arasından: arasında MK

144 Merd isen: merd iseñ M, merd iseñ MK

145 zabt it: kıl M

146 eyle zenden: harāmdan M

147 topdolı: tolı M, toptolı MK

148 şoķaķlar: - M

149 ehl [ü] ‘ıyāl: ehlüñ M

150 nā-mahreme: aġyāra M

151 meyl eyleme: nażar M

152 ile: ve M

Ne kadar ‘âşî günehkâr¹⁵³ olsa bir kul nefsine¹⁵⁴
Tevbe itse mahv olur cümle günâhı¹⁵⁵ pek şağın

Hağğ-ı ‘abdin¹⁵⁶ tevbe ile sâkıf olması¹⁵⁷ muhâl¹⁵⁸
Añladuñsa bunı ğâfil zâlim¹⁵⁹ olma pek şağın

Tevbe ol tevbe olur kim¹⁶⁰ bir dahı itmeyesin
Şimdi kezzâb tevbesi¹⁶¹ çoğdur idenden¹⁶² pek şağın

Halk ile¹⁶³ dünyâ için olmak ‘adū lâyığ degül
Âhîret ahvâline uymazsa hâlûñ¹⁶⁴ pek şağın

Saña nefsün dost degül dünyâ¹⁶⁵ için belki¹⁶⁶ ‘adū
Hağğ-ı ‘âlem saña¹⁶⁷ dost olmak ne mümkün pek şağın

Bir kulunı sevse Mevlâ cümle halk anı¹⁶⁸ sever
Sevmeyince¹⁶⁹ Hağğ¹⁷⁰ anı¹⁷¹ halk sevmesi güc pek şağın

Hep huşümet hep ‘adâvet¹⁷² cümlesi dünyâ için
‘Âhîret için¹⁷³ tedârük şimdi azdur pek şağın

Niçe¹⁷⁴ olmasın ki¹⁷⁵ insân¹⁷⁶ ehl-i dünyâ niçesi¹⁷⁷
Ehl-i ‘uğbâ dost idinmek katı azdur pek şağın

¹⁵³ günehkâr: - M

¹⁵⁴ nefsine: Hâlik’a M

¹⁵⁵ günâhı: günâhdan M

¹⁵⁶ Hağğ-ı ‘abdin: ‘Abd-i Hağğ M, Hağğ-ı ‘abd MK

¹⁵⁷ olması: olmak M

¹⁵⁸ muhâl: hergiz muhâl MK

¹⁵⁹ zâlim: - M

¹⁶⁰ Tevbe ol tevbe olur kim: tevbe oldur kim M

¹⁶¹ tevbesi: tevbesinden M

¹⁶² çoğdur idenden: - M, çoğdur idenler MK

¹⁶³ Halk ile: halka M

¹⁶⁴ hâlûñ: hâli MK

¹⁶⁵ dünyâ: riyâ M

¹⁶⁶ belki: - M

¹⁶⁷ saña: - M

¹⁶⁸ anı: eli M

¹⁶⁹ Sevmeyince: sevmese M

¹⁷⁰ Hağğ: Hâlik M

¹⁷¹ anı: - M

¹⁷² hep ‘adâvet: - M

¹⁷³ ‘Âhîret için: ‘âhîrete M

¹⁷⁴ Niçe: nice M

¹⁷⁵ ki: - M

¹⁷⁶ insân: - M

¹⁷⁷ niçesi: cümlesi M

Bir zamāna geldi 'ālem eyi gün farkı muḥāl
İkisinden yā üçünden zabt iderler pek şaḡın

Ne kışı belli¹⁷⁸ ne yazı bir zamān geldi bize
Her şey 'uñ vaḡtı bilinmez oldu 'ālem pek şaḡın

Niçe şeyler zāhir oldu pek yaḡındur āḡiret
Bu 'alāmetler tekin aḡvāl degüldür pek şaḡın

Bir kitāb olurdu yazsam cümle tafşili 'ayān
Muḡtaşar yazdum bu ebyātın içinde pek şaḡın

Yazmaḡa ḡacet mi var kāmil olanlar hep bilür
Ḥaḡ'dan imdād olmaz ise gizli sırdur pek şaḡın

Ay yirinde gün yirinde hep nebātāt bitmede
Vaḡtı gelmeyince olmaz ḡayrı tertib pek şaḡın

Her işi¹⁷⁹ ārzü idinme ehl-i dünyā gibi sen
Fānīdür çünkim¹⁸⁰ bilürsin bāḡīyesin¹⁸¹ pek şaḡın

Ehl-i dünyānın işi efkār-ı fāsiddür hemān
Ehl-i 'uḡbā olur iseñ uyma aña pek şaḡın

Ḳādir isen dā'imā¹⁸² tāt at 'ibādet ideḡör
Ehl-i dünyādan güzār¹⁸³ kııl 'āḡil iseñ¹⁸⁴ pek şaḡın

Sen eli¹⁸⁵ bildüñse aḡlā¹⁸⁶ seni kimse bilmesün
Ḥāl ü şānuñdur¹⁸⁷ nişān virme bu¹⁸⁸ ḡalka pek şaḡın

¹⁷⁸ belli: bellü MK

¹⁷⁹ Her işi: her şeye M

¹⁸⁰ çünkim: - M

¹⁸¹ bāḡīyesin: bāḡīsinden M, fātīhasın MK

¹⁸² dā'imā: - M

¹⁸³ güzār kııl: ḡazer kııl M, ḡazer kııl MK

¹⁸⁴ 'āḡil iseñ: - M

¹⁸⁵ eli: anı M

¹⁸⁶ aḡlā: eger M

¹⁸⁷ Ḥāl ü şānuñdur: ḡālinden M, ḡāl şānuñdur MK

¹⁸⁸ bu: - M

Hâl ü ahvâlin¹⁸⁹ duyarlarsa¹⁹⁰ alurlar hâlünü¹⁹¹
Şimdiki insâna sırıruñı duyurma¹⁹² pek şaşın

Çünkü bildüñ bu fenâyı¹⁹³ dâr-ı mihnetdür hemân
Ne sürür ol ne ğamın çek¹⁹⁴ Ğâkil iseñ¹⁹⁵ pek şaşın

Vağtı¹⁹⁶ yok bir dem¹⁹⁷ müsâ id idesin zevğ ü sürür¹⁹⁸
İtdüğün zevğ ü şafâ¹⁹⁹ hicrâna yakın²⁰⁰ pek şaşın

Saña emr oldı Ğ ibâdetle Ğ itâ²⁰¹ ma rifet
Bunlara çoğdur²⁰² beşâret²⁰³ Hâk kelâmı pek şaşın

Nâzenin²⁰⁴ Ğ ömrini şarf itme sefâhat yolına
Ğâfil olma tiz geçer²⁰⁵ rûhum²⁰⁶ bu günler²⁰⁷ pek şaşın

Ğ Ağluñı başına devşir Ğ aksine döndi cihân
Añlayış bu añlayışdur²⁰⁸ câhil olma pek şaşın

Yılda bir kez²⁰⁹ şâyim olup²¹⁰ şavmı tebdil eyleme²¹¹
Karniña qoma hârâmı hem lisânüñ²¹² pek şaşın

Bir yire varsan müsâfir²¹³ vağtsiz iftâr itseler
Sen²¹⁴ Ğurûbı bilmeyince itme iftâr pek şaşın

¹⁸⁹ ahvâlin: ahvâlün MK

¹⁹⁰ duyarlarsa: tıyarlarsa M

¹⁹¹ hâlünü: mâlini M

¹⁹² duyurma: açma M

¹⁹³ fenâyı: fânîyi M

¹⁹⁴ Ne sürür ol ne ğamın çek: ne ğamın ola ne sürür çeke MK

¹⁹⁵ Ğ âkil iseñ: - M

¹⁹⁶ Vağtı: vağt M

¹⁹⁷ bir dem: - M

¹⁹⁸ zevğ ü sürür: zevğ M

¹⁹⁹ zevğ ü şafâ: zevğ M

²⁰⁰ yakın: baqar M

²⁰¹ itâ²⁰¹ at: tât at M

²⁰² çoğdur: - M

²⁰³ beşâret: işâret M

²⁰⁴ Nâzenin: - M

²⁰⁵ geçer: geçersin M

²⁰⁶ rûhum: - M

²⁰⁷ bu günler: - M

²⁰⁸ dur: - MK

²⁰⁹ kez: kerre M

²¹⁰ olup: olursun M

²¹¹ şavmı tebdil eyleme: biñ hüzün ile M

²¹² hem lisânüñ: - M

²¹³ müsâfir: - M

²¹⁴ Sen: - M

Yâ kaçâ lâzım gelüp yâhûd kefareti anı bil
‘ Aksûn işle hâtır-ı yârâna²¹⁵ bakma²¹⁶ pek şaşkın

Bunu mu‘ tād eyledi halkın niçesi müşkil iş
Kimisi imsâk iderler şubh-ı şâdık pek şaşkın

Ni‘ met-i dünyâya kalmasun derûnuñda hâsed
İki üç günlük tefâhürdür bu ni‘ met pek şaşkın

Ni‘ met-i ‘ uqbâyı²¹⁷ tahşil eyle kâmilseñ eger
Bir iki loğma yeter çoğa uzanma pek şaşkın

Bir yire gelüp cehâletle niçe hâl eyleme
İderiseñ âhîret bâbından eyle pek şaşkın

Bunda²¹⁸ yârân-ı haķıķat²¹⁹ dost idinsin²²⁰ bir kişi
Haķķı icrâ eylemezseñ dost degülseñ pek şaşkın

Dostuña lâyıķ mıdur kim²²¹ anı izlâl idesin
Bu şeyâtin²²² şan‘ atıdur²²³ itme zinhâr²²⁴ pek şaşkın

Halkı²²⁵ birbirine azdurmağda üstâd²²⁶ oldılar
Kalmadı bir şey bilinmedük mu‘ ammâ²²⁷ pek şaşkın

İstikâmet gösterüp halka mürâ’iliği ço
Haķķı bâtıldan ayırmazsan riyâdan pek şaşkın

Her ne fi‘ lüñ²²⁸ var ise sen pek bilürsin hâliñi
Kimse bilmez²²⁹ hâlüñi²³⁰ Haķķ’a ‘ ayândur²³¹ pek şaşkın

²¹⁵ hâtır-ı yârâna: hâtıra M

²¹⁶ bakma: - MK

²¹⁷ Ni‘ met-i ‘ uqbâyı: himmet-i ‘ uqbâyı M

²¹⁸ bunda: fânî cihânda MK

²¹⁹ yârân-ı haķıķat: haķıķat MK

²²⁰ idinsin: idinsün M, idinse MK

²²¹ kim: - MK, dostluğ öyle mi olur kim M

²²² şeyâtin: şeytân MK

²²³ şan‘ atıdur: işidür M, şıfatıdur MK

²²⁴ itme zinhâr: bu şıfatdan M

²²⁵ Halkı: halk M

²²⁶ üstâd: şeytân M

²²⁷ bir şey bilinmedük mu‘ ammâ: şâdık meger kaldıysa azdur M

²²⁸ fi‘ l: fi‘ lüñ M, fi‘ lüñ MK

²²⁹ bilmez: - MK

²³⁰ hâlüni: - M

²³¹ ‘ ayândur: - M

Bir günâhı işlesen halk bilmez illâ²³² Hağ bilür
İt derünî²³³ tevbeyi kayd olmadan sen²³⁴ pek şaşın

Yoğsa²³⁵ her dem²³⁶ tevbe itmek bu zebân ile kolay
Niçe²³⁷ kerre²³⁸ tevbe idüp bozma anı²³⁹ pek şaşın

Hem²⁴⁰ harâm ile kız[i]bden²⁴¹ kalbe şeytân yol bulur
Çok fesâd iş²⁴² itdirür çıkması gücdür pek şaşın

Kızbi terk eyle harâm ile²⁴³ ma^c işet²⁴⁴ eyleme
Tâ ki pür-nür ola kalbin âyînesi²⁴⁵ pek şaşın

Kimsenin mevtin gözetme kendü mevtini gözet
Belki ańsız mevt irişe saña²⁴⁶ ğâfil pek şaşın

Varma ^c aqlın irmedigi hâne-i bî-minnete
Şayd olursın bir tuzağa belki²⁴⁷ ańsız²⁴⁸ pek şaşın

Eyleme dünyâ için maħlûka ^c arz u ihtiyâc
Hâlik'in unutdı dirlermiş melâ'ik pek şaşın

Hâlik'un unutmayan eyler mi dünyâya nazar
Âhîret²⁴⁹ bâkî sa^c âdetdür bu fânî²⁵⁰ pek şaşın

²³² illâ: anı MK

²³³ derünî: - M

²³⁴ sen: - M

²³⁵ Yoğsa: yoksa M

²³⁶ her dem: - M

²³⁷ Niçe: nice M

²³⁸ kerre: - M

²³⁹ bozma anı: bozmadan M

²⁴⁰ hem: - M

²⁴¹ kızbden: yalandan M, kızb MK

²⁴² iş: - M

²⁴³ harâm ile: harâmı dağı M

²⁴⁴ ma^c işet: ^c işyân M

²⁴⁵ âyînesi: - M

²⁴⁶ saña: - M

²⁴⁷ belki: - M

²⁴⁸ ańsız: - M

²⁴⁹ Âhîret: âhîr ü İBB

²⁵⁰ fânî: cānı M

Ƙısmetüñi zātı için²⁵¹ kırık yıl evvel itdi halk
Sen derünî kul iseñ her işin²⁵² āsān²⁵³ pek şaķın

Ƙalmasun bir şeyde şübhen²⁵⁴ kim idesin²⁵⁵ ihtirāz
‘ Āşīye ni‘ met²⁵⁶ virür Hāķ²⁵⁷ saña yoķ mı pek şaķın

Var mıdur dünyāda taķvā gibi devlet ādeme
Hāķķ’ın emrin²⁵⁸ farķ²⁵⁹ ider²⁶⁰ fetvāda olan²⁶¹ pek şaķın

Bu ķanā‘ at menzilidür bunda olmaz ihtişām
Eyleyen olur peşimān fā’ide yoķ²⁶² pek şaķın

Derdi çoķdur miħneti²⁶³ çoķ ‘ āķil isen añla pek²⁶⁴
Yüz çevirme tā‘ atinden²⁶⁵ ķulluķ eyle pek şaķın

Niçe²⁶⁶ aħbāb-ı haķīķat yārıña irdi ecel
Hāķıra gelmezdi mevti²⁶⁷ gizli sırdur pek şaķın

Bunca tedbir ü tedārūk eyler²⁶⁸ idi ‘ aķl ile
Fā’ide olmadı aña saña var mı pek şaķın

Yapma köşk ile serāyı²⁶⁹ bunda bir²⁷⁰ mesken yeter
Çünki ķabre gireceksin ğāfil olma²⁷¹ pek şaķın

Çünki bu hāl üzre olan tā’ib ü tāhir gerek
Zāyi‘ itme bir nefes Hāķ’dan girüye pek şaķın

251 zātı için: - M

252 her işin: - M

253 āsān: - M

254 şübhen: şübhe M

255 idesin: idersün M

256 ni‘ met: kısmet M

257 Hāķ: - M

258 Hāķķ’ın emrin: Hāķ emrini MK

259 farķ: fevt M

260 ider: itmeden M

261 fetvāda olan: - M

262 fā’ide yoķ: - M

263 miħneti: miħnet M

264 añla pek: ey begüm M

265 tā‘ atinden: - M

266 niçe: nice M

267 mevti: - M, fevti MK

268 eyler: ider M

269 köşk ile serāyı: köşkler hem M

270 bir: bu M

271 ğāfil olma: - M

Başuña neler gelür maşşerde bileydüñ²⁷² eger
Bunda²⁷³ hetm oldı begüm ʿ uqbā kelāmı pek şaşın²⁷⁴

Ne deli ʧalur ne uşlu ne veli kalur ne şāh
Ne paşa ʧalur ne ağa²⁷⁵ ne²⁷⁶ efendi pek şaşın

Ne ana ʧalur ne baba ne oğul ʧalur ne kız
Cümlesi ehl-i seferdür yol uzağdur pek şaşın

Niçe²⁷⁷ zevk-i şoħbetin şoñında vardur bir elem
Göñlüñi virme bu zevke bî-vefādur pek şaşın

Cennetin zevkin değışme iki günlük rāħata
Kāmil isen bunu fehm it gāfil olma pek şaşın

Bu ʧadar ebyātı²⁷⁸ yazdum dünyevî vü uħrevî
Yazduğum bir zerresidür bed-riyāsan²⁷⁹ pek şaşın

Temmetü'l-kitāb bi-ʿavni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb fi 6 rebī'ü'l-āħir sene 1137

Kaynakça

- Aykanat, T. (2017). "Pend-nāme-i Za'îfi", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S. 60, s. 95-112.
- Canım, R. (2010). *Divan Edebiyatında Türler*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çalka, M. S. (2008). "Safî Mustafa Efendi'nin "Gülşen-i Pend" Mesnevisinde Din Görevlilerine Nasihatleri", *Turkish Studies*, C.3(1), s. 242-250.
- Gümüş, M. Y.; Söylemez, İ. (2020). "Şeyh Mehmed Hayrî'nin Manzum Nasihat-nāmesi", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.8 (1), s. 234-250.
- Kaplan, M. (2001). "Manzûm Nasihat-nāmelerde Yer Alan Konular", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 9, s. 133-185.
- Kaplan, M. (2002). "Türk Edebiyatında Manzum Nasihat-nameler", *Türkler Ansiklopedisi*, C.11, s. 791-799. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Kaplan, M. (2008). "Müellifi Meçhul Bir Öğüt-nāme", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, C.15(38), s. 111-128.
- Kuzubaş, M. (2012). "Ofllu Bilâl Efendi'nin "Pek Sakın" Redifli Kasidesi", *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C.1 (2), s. 128-141.

²⁷² bileydüñ: göreydüñ M, bilseydin MK

²⁷³ bunda: onda MK

²⁷⁴ Bunda hetm oldı begüm ʿ uqbā kelāmı pek şaşın: Gice gündüz ağlar idüñ şöyle bil hem pek şaşın M

²⁷⁵ ağa: ağalar M

²⁷⁶ ne: - M

²⁷⁷ niçe: nice M

²⁷⁸ ebyātı: ebyāt M

²⁷⁹ bed-riyāsan: bākīsinden M

- Parlakkılıç Mucan, A. (2020). *Türk İslâm Edebiyatında Manzum Nasihat-nâmeler ve Uralı Ya'kûb Oğlu Hüseyin'in Miftâh-ı Cennet'i*, Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Tatçı, M. (2011). "Niyâzî-i Mısırî'nin Bilinmeyen Bir İlâhîsi", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 447, s. 54-55.
- Tuğluk, M. E. (2018). "Kâdirî Muhyiddîn ve Manzum Nasihat-nâmesi", *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 25, s. 577-608.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.